

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-105/2020. számú ügyben
egy kiskorú szabálysértési őrizetbe vételének elrendelésével
összefüggésben

Előadó: dr. Murányi Fanni

Érintett szervek:

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Nyíregyházi Rendőrkapitányság

2020.

**Az alapvető jogok biztosának
jelentése
az AJB-105/2020. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

A panaszos édesapa beadványában a 17 éves gyermeke szabálysértési őrizetbe vételét, és a rendőrség eljárását sérelmezte. A panaszbeadványban előadta, hogy a Nyíregyházi Rendőrkapitányság 2019. október 22-én elrendelte a gyermeke *szabálysértési őrizetbe vételét*, mivel egy 1599 Ft értékű barnító krémet egy kereskedelmi üzletből, annak kifizetése nélkül eltulajdonított. Állítása szerint az őrizetbe vételt elrendelő határozat nem tartalmazott részletes indoklást. A panaszos a határozattal szemben fellebbezést nyújtott be, azonban a bíróság csak két nap múlva, 2019. október 24-én tartott az ügyben tárgyalást. A panaszos gyermeke ennek következtében több napot töltött a rendőrségi fogdán. A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrség a gyermeke ügyében aggályos módon visszaélt a törvényben biztosított mérlegelési jogkörével.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány alapján felmerült a jogállamiság elvével és a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal, valamint a gyermekek védelemhez való jogával összefüggő visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján megkerestem a *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Nyíregyházi Rendőrkapitányság* (a továbbiakban: Nyíregyházi Rendőrkapitányság) *Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztályának vezetőjét*.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- A személyes szabadsághoz való jog: *„Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”* *„Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. (...)”* (Alaptörvény IV. cikk (1)-(2) bekezdés);
- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés);
- A tisztességes eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.);
- A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény;
- A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a

gyámhatóság szervezeteiről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszr.).

A megállapított tényállás

2019. október 22-én egy nyíregyházi üzlet biztonsági őre az üzletben felszerelt biztonsági kamerákon keresztül észlelte, hogy a panaszos gyermeke az üzlet vásárlóterében egy 1599 Ft értékű barnító krémet a táskájába helyezett, majd fizetés nélkül távozott az üzletből. A biztonsági őr megállította, a gyermek pedig a felszólítást követően önként visszaadta a terméket. A biztonsági őr bejelentése nyomán a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztálya még aznap feljelentést tett a gyermek ellen szabálysértés elkövetése miatt. A panaszos gyermeke az elkövetett szabálysértés tényét a helyszínen elismerte.

2019. október 22-én a Nyíregyházi Rendőrkapitányság a Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző tulajdon elleni szabálysértés (lopás) elkövetésekor tetten ért személy gyorsított bírósági eljárásának lefolytatása céljából *elrendelte a gyermek őrizetbe vételét*. A szabálysértési őrizet kezdő időpontjaként 2019. október 22-ét (13 óra 30 perc), míg záró időpontjaként 2019. október 25-ét (12 óra 59 perc) jelölte meg, és a fogvatartás helyeként a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság rendőrségi fogdáját jelölte ki. A *határozat indoklásában nem szerepelt semmilyen tájékoztatás a szabálysértési őrizetbe vétel elrendelésének mérlegelési szempontjairól*. 2019. október 24-én a Nyíregyházi Járásbíróság végzése szerint a panaszos gyermeke a Szabs. tv. 20. §-a nyomán tulajdon elleni szabálysértés elkövetése miatt figyelmeztetésben¹ részesült.

A vizsgálat során megkerestem a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztályának vezetőjét, hogy tájékoztasson jogi és szakmai álláspontjáról. A megkeresésemben kiemeltem, hogy válaszában térjen ki a szabálysértési őrizetbe vétel elrendelésének okaira és körülményeire, valamint *a mérlegelés szakmai indokaira*.

A kapitányságvezető válaszában beszámolt arról, hogy *„az eljárás során a Rendőrkapitányság élt a Szabs. tv. 73. §-ában biztosított szabálysértési őrizet jogintézményével, tekintettel arra, hogy az őrizet elrendelésének összes feltétele fennállt. Az eljárás során alkalmazott kényszerintézkedésnél a hatóság figyelembe vette és alkalmazta is a Szabs. tv. 26-27/A. §-ában foglalt fiataalkorúakra vonatkozó rendelkezéseit. A gyorsított bírósági tárgyalás megtartásáról a törvény által előírt határidőn belül intézkedés történt.”*

Az ügyben további tisztázásra váró kérdések merültek fel, ezért *ismét* megkerestem a Nyíregyháza Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztályának vezetőjét, és az eljárással kapcsolatosan keletkezett iratok megküldésére kértem.

A második megkeresésemben *ismételt* tájékoztatását kértem – a törvényi jogalap meghatározásán és az eljárás minősítésén túl – az őrizetbe vétel elrendelésénél alkalmazott *mérlegelés szempontjairól* és annak szakmai indokairól. A korábban ismertetett és idézett válaszelemeken túl azonban a kérdéseimre *nem kaptam választ*.

---

¹ A Szabs. tv. rendszerében a figyelmeztetés a legenyhébb súlyú jogkövetkezmény. A Szabs. tv. 20. §-a alapján figyelmeztetés intézkedés alkalmazásának akkor van helye, ha a szabálysértés az elkövetés körülményeire tekintettel csekély súlyú és ettől az intézkedéstől kellő visszatartó hatás várható. A figyelmeztetéssel a bíróság a rosszállását fejezi ki, felhívja az eljárás alá vont személyt, hogy a jövőben tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés f) pontja szerint a rendvédelmi szerv az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 4. § (1) bekezdése szerint a rendőrség állami fegyveres rendvédelmi szerv, ezért az ügyben érintett rendőri szerv tevékenységének, intézkedésének vizsgálatára *kiterjed a vizsgálati hatásköröm.*

Érdemes utalni arra, hogy az Ajbt. 18. § (7) bekezdése alapján pedig a biztos *nem járhat el olyan ügyben, amelyben jogerős bírósági határozat született.* Mindezekre figyelemmel jelen ügyben a vizsgálatom kizárólag a rendőrség által végrehajtott intézkedésre, a panaszos gyermekének őrizetbe vételének alapjogi aspektusú vizsgálatára terjedt ki, a szabálysértési eljárás jogalapjára, más elemeire nem.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az alapvető jogok biztosa következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításai kapcsán hivatkoznom kell arra, hogy az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.* Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

A testület ennek kapcsán elvi éllel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény IV. cikkében, illetve az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 55. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az

állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező *személyes szabadsághoz való jog, illetve a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga tekintetében* nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybírói által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény IV. cikke szerint mindenkinek joga van a szabadsághoz. Az Alkotmánybírói gyakorlatában a „szabadság” fogalmat a személyi szabadság alkotmányos megfogalmazásában értelmezte, amely csak törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján korlátozható. A 61/1991. (XII. 21.) AB határozat kimondta, hogy az alkotmány csak úgy teszi lehetővé a törvényhozó számára a szabadságelvonás okainak és az azzal kapcsolatos eljárásának a szabályozását, ha ez a szabályozás nem korlátozza szükségtelenül vagy az elérni kívánt alkotmányos célhoz képest aránytalan mértékben a személyes szabadsághoz való jogot. Az Alkotmány és az Alaptörvény nemcsak formai, hanem tartalmi akadályokat is állít a személyi szabadsághoz való jog korlátozása elé. A személyi szabadságtól való megfosztásnak, mint a személyi szabadsághoz való jog legjelentősebb korlátozásának *három átfogó feltétele* van. A szabadságtól való megfosztásnak *az alkotmányban meghatározott formai követelményeknek*, megfelelő jogi szabályozáson kell alapulnia. *A szabadságtól való megfosztásról rendelkező jogi szabályozásnak meg kell felelnie a szükségességi és arányossági kritériumoknak*. Szabadságtól való megfosztás esetén érvényesülnie kell a *további alkotmányi többletkövetelménynek* (pl. a bíró elé állításnak).

2. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti*. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Ezt az alaptételt rögzíti az Egyezmény preambuluma is: a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésre, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény 3. cikke alapelveként

minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot *a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra*, illetve döntésre kötelez.

Az Egyezmény 37. cikk b) pontja alapján *részes államok – többek közt – gondoskodnak arról, hogy gyermeket törvénytelenül vagy önkényesen ne fosszanak meg szabadságától. A gyermek őrizetben tartása, letartóztatása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.* Az Egyezmény 37. cikke kapcsán a Gyermekjogi Bizottság álláspontja, hogy az a gyerek szabadságának minden korlátozására irányadó, nem csak arra, amelyre a büntetőjogi rendszeren belül kerül sor. A Gyermekjogi Bizottság 10. átfogó kommentárjában is hangsúlyozta, hogy a jogsértésre adott reakciónak a cselekmény körülményei és súlya mellett arányban kell állnia a gyermek életkorával, körülményeivel, szükségleteivel, valamint hosszú távú érdekeivel.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatása (a továbbiakban: Iránymutatás) szerint a gyermekbarát igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely *az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését*, figyelembe véve az Iránymutatásban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és *az ügy körülményeit*. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrál, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve *a tisztességes eljárás jogát*, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és *a méltóság tiszteletben tartásának jogát*.

3. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja *a tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybíróági tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket.

A közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők. Különösen nagy súlya van ennek a tételnek akkor, amikor az adott eljárás eleve alapjog korlátozásra, szankció kiszabására vagy jogkorlátozó intézkedés meghozatalára irányul. A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán. Az Alaptörvény tisztességes eljáráshoz való jogot biztosító cikkeinek érvényesüléséhez nem elegendő, ha az érintett szervek betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését. A jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének szabályozási szinten, a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában egyaránt folyamatosan érvényesülnie kell. A tisztességes eljáráshoz való jognak fokozottan kell érvényesülnie olyan ügyekben, amelyekben az

érintettek között van gyermek, különösen, ha éppen a gyermek az, akit eljárás alá vontak.

III. Az ügy érdemében

1. A Szabs. tv. 73. § (1) bekezdése szerint a rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a tetten ért eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe *veheti*. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja. A Szabs. tv. 73. § (2) bekezdése értelmében a szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig, de – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – *legfeljebb 72 óráig tart*, amelybe a szabálysértési őrizetet megelőző előállítás teljes ideje beleszámít. A szabálysértési őrizet elrendelésének a feltételeit az elzárással sújtható szabálysértés és a tettenérés ténye, valamint az adja, hogy a rendőrség az eljárás alá vont személyt bíróság elé kívánja állítani, *gyorsított eljárás lefolytatása* érdekében.

A hivatali elődöm által kiadott *AJB-469/2018. számú ügyben készült jelentés* rámutatott arra, hogy a személyes szabadsághoz való alapjog korlátozásának legitimitásához a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása, mint cél elvi szinten, alkotmányosan elfogadható, amennyiben az őrizet elrendelése az adott eset körülményeinek mérlegelése alapján szükséges, indokolt és a korlátozással okozott hátrány arányban áll az abból származó előnyökkel. Ehhez azonban arra lenne szükség, hogy a helyszínen intézkedő rendőr *de facto mérlegelje* az elkövetés és az elkövető egyedi körülményeit, majd e mérlegelés eredményeként, tehát *ne automatikusan* döntsön az őrizetbe vétel elrendelésének szükségességéről. A mérlegelés gyakorlati előmozdítása érdekében pedig megfelelő *szempontok szükségesek* a jogalkalmazók számára. Ha a jogalkalmazó az őrizetbe vétel elrendeléséről nem automatikusan, hanem az eset és az elkövető valamennyi körülményére tekintettel hoz egy követhető szempontrendszeren alapuló, a bíróság által felülbírálnaként döntést, úgy a tettenérés egyes, kiterjesztett eseteiben is alappal lehetne az őrizet elrendelésére úgy tekinteni, mint amely az adott eset egyedi körülményeinek vizsgálata alapján elrendelt, szükséges és arányos korlátozása a személyes szabadságnak.

Mérlegelési szempontok hiányában azonban a Szabs. tv. őrizetbe vétel elrendelhetőségére vonatkozó megfogalmazása *parttalan lehetőséget teremt* és *nem képes garantálni* az egyedi, az eset és az elkövető valamennyi körülményére figyelemmel lévő, nem automatikus jogalkalmazást. A hivatkozott jelentés arra hívja fel a figyelmet, hogy *e hiányosság a személyes szabadság alapjogával összefüggő visszasság veszélyét veti fel*. Hivatali elődöm ezért felkérte a *belügyminisztert*, hogy kezdeményezze a szabálysértési őrizeti szabályozás módosítását az őrizetbe vétel elrendelésének alapját képező, szubjektív mérlegelési szempontok beiktatásával. A belügyminiszter *válaszában* kiemelte, hogy *elvi éllel támogatja és javasolja megvizsgálni a szabálysértési őrizet elrendelése tekintetében az egyedi mérlegelésen alapuló feltételek bevezetésének lehetőségét*.

A jelzett törvénymódosításra 2018 szeptembere óta nem került sor.

A jelentés hangsúlyozta, hogy *adódhatnak olyan esetek, amikor az eljárás alá vont személy személyi körülményeire tekintettel, illetve az elkövetés körülményei okán indokolatlan az őrizet elrendelése*. Példaként említeti kifejezetten a 18 év alatti gyermek *első elkövetését*, amellyel kapcsolatban *megbánást tanúsít*.²

A hivatkozott jelentésben foglalt megállapításokat megerősítve jelen esetben is arra a következtetésre jutottam, hogy szabálysértési eljárás keretében 18 év alatti gyermek őrizetbe

---

² Az aggályos, főleg automatizmusra épülő rendőrségi gyakorlat kapcsán lásd még Mándi Veronika: Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán. Büntetőjogi Szemle, 2013, 1-2. szám, 42-47. o.

vétele automatikus elrendelésének gyakorlata világosan rögzített indokolás, mérlegelési szempontok hiányában önkényes, mellyel alapjogi aggályokat vet fel, így nem egyeztethető össze a gyermek legjobb érdekét figyelembe vevő eljárás elvével, hatásában pedig alkalmas arra, hogy a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásságot okozzon.

2. A feltárt tényállás szerint 2019. október 22-én a Nyíregyházi Rendőrkapitányság *elrendelte* a gyermek szabálysértési őrizetbe vételét, a határozat indoklásában azonban – a tényállás leírásán és a Szabs. tv. vonatkozó rendelkezéseinek megjelölésén túl – *nem szerepelt tájékoztatás* a szabálysértési őrizetbe vétel elrendelésének *mérlegelési szempontjairól*. Erre a megkeresésben feltett kérdés ellenére a rendőrségtől nem kaptam érdemi magyarázatot.³

A Gyermekjogi Bizottság 2013-ban kiadott, a gyermek legjobb érdekének elsődleges szempontként történő figyelembevételét előíró jogról szóló 14. számú általános kommentárja a gyermek legjobb érdekét egyszerre tekinti *alanyi jognak, alapvető jogelvnek* és egyben *eljárási szabálynak* is. Alanyi jog, mert elsődleges szempontként kell figyelembe venni, ez az államokra nézve közvetlenül alkalmazandó (önvégrehajtó). Jogelv, mert ha a gyermek ügyében egy rendelkezés többféleképpen értelmezhető, azt kell választani, amely a leginkább szolgálja az ő legfőbb érdekét. Eljárási szabály, amely *a gyereket érintő döntéshozatalnál kötelezően alkalmazandó* minden esetben.

Jelen ügyben a gyermek az elkövetésekor a 17. életévét éppen betöltötte, a csekély értékű fogyasztási cikk (barnító krém) eltulajdonításának tényét a helyszínen elismerte. Álláspontom szerint *az őrizet elrendelésekor számos olyan, az elkövető gyermek személyéhez kötődő, szubjektív körülmény állt fenn, amelyek mérlegelése és figyelembe vétele az arányosság megítélése tekintetében elengedhetetlen lett volna*. Ahogyan arra korábban utaltam, az Egyezmény 37. cikke alapján a gyermek őrizetben tartása a törvény értelmében csak *végző eszközként alkalmazható*. A panaszos gyermeke 17 éves, aki az elkövetést elismerte, a rendelkezésre álló információk egyike sem utal arra, hogy a személyi szabadság korlátozásának, *az őrizetbe vételnek bármely, az eljárással összefüggő szakmai indoka és célja lett volna*. Az Egyezmény *végző eszköz (ultima ratio) kitétele* éppen arra utal, hogy minden, a gyermek személyes szabadságát – akár csak rövid időtartamra – korlátozó intézkedés esetében vizsgálni kell, hogy vannak-e más enyhébb, a személyes szabadságot nem korlátozó eszközök.

A rendőri intézkedés eredményeként a panaszos gyermeke *közel 72 órát*, azaz a törvényben meghatározott maximális időtartamnál alig kevesebbet töltött őrizetben. A rendőrségi intézkedés *formális jogszerűsége* alapvető jelentőségű, így különösen, hogy legyen az intézkedésnek törvényi jogalapja, valamint a törvényi garanciális időtartam keretei között maradjon. Egy gyermeket érintő, a személyi szabadságát korlátozó rendőrségi intézkedés esetén mindez szükséges, de nem elégséges, mivel *a hivatkozott gyermekjogi tartalmi garanciáknak is teljesülniük kell*. Különösen akkor, ha az intézkedés elrendelése, végrehajtása nem kötelező/szükségszerű, hanem mérlegelhető.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Nyíregyházi Rendőrkapitányság formálisan jogszerű, azonban mérlegelés nélkül, automatikus szabadságkorlátozó intézkedése önkényes, a panaszos gyermekének közel 72 óra időtartamú őrizetben tartása nem felelt meg a gyermek legjobb érdekét figyelembe vevő eljárás elvének, valamint a gyermek tisztességes eljáráshoz és személyi szabadsághoz való jogával összefüggő visszásságot okozott.

---

³ 2019. november 11-én Dr. Tóth Bertalan országgyűlési képviselő „*Miért nem tartják tiszteletben a gyermek jogait?*” című, K/7993. számú írásbeli választ igénylő kérdéssel fordult a belügyminiszterhez a jelen ügygel kapcsolatosan. A belügyminiszter válasza szerint: „*A konkrét ügyben a szabálysértési őrizet alkalmazása jogszerű és indokolt volt. Az eljárás alá vont a terhére rótt szabálysértés elkövetését elismerte és azt a bíróság is – gyorsított eljárás keretében – megállapította.*”

Összegzés

A Gyermekjogi Egyezmény 37. cikke alapján a gyermek őrizetben tartása csak *végső eszközként alkalmazható*. Jelen ügyben a panaszos gyermeke 17 éves volt az elkövetéskor, azt elismerte, a rendelkezésre álló információk nem utaltak arra, hogy a személyi szabadság korlátozásának, az *őrizetbe vételnek* megalapozott szakmai indoka lett volna. Az Egyezmény *végső eszköz (ultima ratio) kitétele* arra utal, hogy minden, a gyermek személyes szabadságát – akár csak rövid időtartamra – korlátozó intézkedés esetében vizsgálni kell, hogy vannak-e más enyhébb, a személyes szabadságot nem korlátozó eszközök.

Intézkedéseim

A feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok bekövetkezése lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 37. §-a alapján – a hivatkozott AJB-469/2018. számú ügyben készült jelentésben foglaltak figyelembevételével – *felkérem* a szabálysértési jogalkotásért felelős belügyminisztert, hogy ismételten vizsgálja meg a szabálysértési őrizet törvényi szabályozása módosításának lehetőségét az őrizetbe vétel elrendelésének alapját képező, szubjektív mérlegelési szempontok beiktatásával;
- 2) az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem* a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Nyíregyházi Rendőrkapitányságának vezetőjét, hogy intézkedjen arról, hogy a jövőben az arányosság elvének figyelembevételével, alapos, dokumentált indokokkal alátámasztott mérlegelés után, végső esetben kerüljön csak sor 18 év alatti személy őrizetbe vételének elrendelésére.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos